Wojciech Giermaziak, Danuta Korzon

Z kart historii Katowickiego Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej im. Stanisława Konopki w Warszawie

Forum Bibliotek Medycznych 7/1 (13), 213-222

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

Dr Wojciech Giermaziak
Warszawa – GBL

Mgr Danuta Korzon
Katowice – O/GBL

Z KART HISTORII KATOWICKIEGO ODDZIAŁU GŁÓWNEJ BIBLIOTEKI LEKARSKIEJ IM. STANISŁAWA KONOPKI W WARSZAWIE

Abstract

The article presents the scientific of the Central Medical Library department in Katowice. Since 57 years it is used by the local medical community as an essential tool to assist post-graduate training health workers in the region. Presented factors affecting the activities of the Library and its organizational structure. Also the nature of the collections, the preferences of readers and efficiency to meet their needs is discussed. The paper indicats the need for the new information technologies for a comprehensive user service. The data used in the study are obtained from the analysis of the documentation of the Central Medical Library department in Katowice.

Streszczenie

Artykuł prezentuje dorobek Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Katowicach, który od 57 lat służy medycznej społeczności lokalnej jako niezbędny instrument wspomagający kształcenie podyplomowe pracowników ochrony zdrowia w regionie. Przedstawiono uwarunkowania wpływające na funkcjonowanie biblioteki i jej strukturę organizacyjną. Omówiono też charakter gromadzonych zbiorów oraz preferencje czytelnicze i efektywność zaspokajania ich potrzeb. Wskazano potrzebę wprowadzenia nowych technologii informatycznych zapewniających kompleksową obsługę użytkowników. Wykorzystane w opracowaniu dane uzyskano na podstawie analizy dokumentacji Oddziału GBL.

Wstęp

Główna Biblioteka Lekarska (GBL) w Warszawie powstała 8 czerwca 1945 r. Jej twórcą i wieloletnim dyrektorem był prof. Stanisław Konopka (1896-1982), wybitny bibliotekarz i bibliograf XX wieku – nazwany Estreicherem polskiej medycyny [1,

2, 3]. Dzieje jego życia i wyjątkowe osiągnięcia zawodowe opisała dr Halina Dusińska w obszernej monografii wydanej przez Główną Bibliotekę Lekarską w 1995 r., roku jubileuszowym 50-lecia centralnej biblioteki państwa z zakresu medycyny [4]. Kolejny, trzeci dyrektor GBL - prof. Janusz Kapuścik doprowadził w 1987 roku do nadania Bibliotece imienia jej założyciela. Realizacja przedwojennej koncepcji powołania centralnej biblioteki medycyny, wzorowanej na rozwiązaniach amerykańskich, wymagała utworzenia rozbudowanej sieci oddziałów terenowych, które poszerzałyby zasięg przestrzennego oddziaływania GBL, stając się ośrodkami informacji medycznej w regionie.

Historia

Oddział Głównej Biblioteki Lekarskiej w Katowicach powołany został Zarządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 9 kwietnia 1955 r. (GM II 279/55) [5] wraz z czterema innymi Oddziałami terenowymi GBL w: Bydgoszczy, Kielcach, Olsztynie i Rzeszowie. Utworzenie Oddziału GBL w Katowicach przyjęte zostało z uznaniem i wdzięcznością przez miejscowe środowisko medyczne, liczące już wówczas ponad 2 tys. lekarzy i mające wieloletnie tradycje bibliofilskie.

Już w okresie międzywojennym działała w Katowicach Biblioteka im. dra Józefa Rostka [1], założona w latach dwudziestych XX wieku [6]. Miała ona swój lokal, czytelnię, bibliotekarza – dra med. Maksymiliana Wilimowskiego i ponad 2 tys. zbiorów udostępnianych do 1939 roku. Równolegle w Sosnowcu działała Biblioteka Towarzystwa Lekarskiego Zagłębia Dąbrowskiego. Tradycję kontynuowała Biblioteka Okręgowej Izby Lekarskiej (OIL) w Katowicach otwarta 15 VI 1946 roku O potrzebie posiadania przez lekarzy własnej biblioteki świadczą artykuły zamieszczane w ówczesnej prasie, np. w Śląskiej Gazecie Lekarskiej z dnia 1 VI 1946 roku czytamy następujący apel: „Izba tworzy bibliotekę lekarską i posiada już 700 tomów. Wzywamy *Kolegów o dalsze datki celem uzupełnienia zbiorów"* [7]. Biblioteka OIL w Katowicach istniała do czasu rozwiązania Izby w 1951 roku.

Zachowane zbiory tych trzech regionalnych bibliotek lekarskich wcielono do księgozbioru powstającego Oddziału GBL w Katowicach [8, 9]. Jego uruchomienie było więc uwieńczeniem starań wielu pokoleń śląskich lekarzy o własną bibliotekę w regionie [10].

Lokal

Oddział GBL w Katowicach posiadał dotychczas dwie siedziby. Pierwszy lokal o pow. 137 m^2 otrzymała biblioteka w dniu 25 lipca 1955 r. decyzją Wydziału Kwaterunkowego MRN (przydział Nr KW.II.Rej.VI–1/368/55). Lokal komunalny mieścił się

[1] Dr Józef Rostek – lekarz pochodzący z Raciborza był pierwszym Prezesem Towarzystwa Lekarzy Polaków na Śląsku (TLP) założonego w 1908 r. w Bytomiu

Oddział Głównej Biblioteki Lekarskiej w Katowicach

w centrum Katowic (Rynek), na pierwszym piętrze oficyny budynku przy ul. Warszawskiej 6. Składał się z czterech pomieszczeń i długiego korytarza. Urządzono w nim tzw. „Świetlicę Lekarską", w której oprócz biblioteki mieściło się również biuro Wojewódzkiego Oddziału PTL, z dziewięcioma kołami istniejącymi wówczas na terenie województwa. Cykliczne posiedzenia PTL odbywały się w czytelni biblioteki.

Po upływie dwu lat od uruchomienia Oddziału (09.04.1957r.) nastąpiło powiększenie lokalu o dalsze 95 m^2 w wyniku przyłączenia dwóch pomieszczeń sąsiadujących z biblioteką, które zwolnił Wojewódzki Komitet Wychowania Fizycznego. Dołączenie kolejnego, dodatkowego pomieszczenia o pow. 30 m^2, przyległego do lokalu biblioteki (zwolnionego przez lokatora p. Ernesta Bajera) nastąpiło w dniu 15.01.1970 r. - decyzją Wydziału Spraw Lokalowych MRN w Katowicach (Nr SL-LO/309/69). Nowo przydzielony lokal przeznaczony został na magazyn czasopism [11].

W powiększonej siedzibie liczącej 262 m^2 biblioteka działała 12 lat. Jednak już w połowie lat 70. lokal stawał się zbyt ciasny, a niedostateczna wytrzymałość stropów stanowiła poważne zagrożenie dla ludzi i mienia. Wskutek konieczności wymiany stropów [12] biblioteka została przeniesiona z dniem 16 czerwca 1975 r. do dzielnicy Katowice-Ligota, gdzie na pierwszym piętrze Centralnego Szpitala Klinicznego ŚLAM (ul. Medyków 12 p.1235) urządzono czytelnię czasopism bieżących otwartą w godzinach 8^{00} – 19^{00}. Czytelnia działała w CSK ŚLAM aż do 14 listopada 1976 r. Część zbiorów (ok.17 tys. vol.) zdeponowano wówczas w drugim lokalu zastępczym urządzonym w magazynach Biblioteki Głównej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Z biegiem czasu ciasnota wyremontowanego lokalu znacząco ograniczała działalność placówki. W *Dzienniku Zachodnim z 8 marca 1979 r.* czytamy:„*Biblioteka Lekarska pęka w szwach - przydałby się większy lokal (...)"*. Postulat ten zrealizowany został dopiero w grudniu 1982 r., kiedy to oddano do użytku Dom Lekarza w Katowicach, wybudowany ze składek Towarzystw Lekarskich i Narodowego Funduszu Ochrony Zdrowia za kwotę 82 mln złotych. Obiekt nowoczesny architektonicznie, położony na obrzeżu parku miejskiego w dzielnicy Koszutka zaliczanej do centrum Katowic, wyposażony w duże audytorium i liczne sale wykładowe, stanowi obecnie siedzibę Śląskiej Izby Lekarskiej, Polskiego Towarzystwa Lekarskiego oraz Oddziału GBL w Katowicach. Pełni funkcję centrum dydaktyczno-szkoleniowego regionu.

W nowej siedzibie Oddział GBL otrzymał pomieszczenia specjalnie projektowane na cele biblioteczne o łącznej powierzchni 481 m^2. Obejmowała ona cały niski parter (350 m^2) oraz magazyn zlokalizowany w piwnicy obiektu (131 m^2), połączony z wyższą kondygnacją windą towarową. Jednak już podczas zasiedlania budynku dużą część niskiego parteru przeznaczonego dla potrzeb biblioteki zajęła Administracja Domu Lekarza (115 m^2). Oddanie do dyspozycji Oddziału GBL wszystkich pomieszczeń nastąpiło dopiero 16 sierpnia 1985 roku, dzięki decyzji dr Karola Grzybowskiego – ówczesnego dyrektora Wojewódzkiego Zespołu Metodycznego Opieki Zdrowotnej i Pomocy Społecznej w Katowicach.

W latach 1982-1991 czynsz za lokal biblioteczny nie był pobierany.[2] Z chwilą prywatyzacji obiektu w styczniu 1992 r. przekształcono go w spółkę z o.o. i oddano w wieczystą dzierżawę OIL w Katowicach. Wówczas czynsz za bibliotekę zobowiązał się płacić Wojewódzki Zespół Metodyczny Opieki Zdrowotnej (34316 zł rocznie). W konsekwencji 1 marca 1995 r. Śląska Izba Lekarska wypowiedziała GBL umowę o wynajem lokalu, z powodu zaprzestania przez Urząd Wojewódzki w Katowicach płacenia czynszu za pomieszczenia biblioteczne. W wyniku negocjacji biblioteka została zwolniona z obowiązku płacenia czynszu w zamian za drastyczne zmniejszenie jej powierzchni. Aktualnie biblioteka zajmuje 263 m^2, z których pomieszczenia dla użytkowników liczą 132 m^2, a magazyny 131 m^2 powierzchni.

Personel

Pierwszymi pracownikami Oddziału GBL w Katowicach byli mężczyźni. Maciej Nawara oddelegowany został z Wydziału Zdrowia miejscowego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w dniu 1 czerwca 1955 roku, z zadaniem zorganizowania biblioteki lekarskiej. Pięć dni później otrzymał z GBL w Warszawie angaż na kierownika Oddziału. W tworzeniu biblioteki pomagał mu etatowy „referendarz" – Paweł Pielok.

Po zakończeniu prac organizacyjnych funkcję kierownika Oddziału powierzono lekarzowi ftyzjatrze – dr Adamowi Parlińskiemu (1906-1980), który pracował na tym stanowisku ponad 17 lat. [3] Ponadto kierował Miejską Przychodnią Przeciwgruźliczą w Katowicach, był konsultantem wojewódzkim ds. gruźlicy, wykładowcą Wszechnicy

[2] Do końca 1984 r. obiektem administrował Wojewódzki Szpital Zespolony w Katowicach. Od 1 stycznia 1985 r. w związku z reorganizacją służby zdrowia na terenie miasta Katowic (Zarządzenie Wojewody Katowickiego Nr 48/84 z dnia 22 sierpnia 1984 r.) Dom Lekarza wszedł w skład Wojewódzkiego Zespołu Metodycznego Opieki Zdrowotnej i Pomocy Społecznej w Katowicach

[3] Parliński Adam (24 XII 1906 Gniezno – 11 VIII 1980 Katowice), lekarz chorób płuc. Gimnazjum ukończył w Gnieźnie. Dyplom uzyskał w 1935 r. w Poznaniu, doktorat w 1939 r. tamże. W latach 1934-1939 pracował w Szpitalu Miejskim w Chorzowie, od 1936 kierownik pododdziału tego szpitala dla zakaźnie chorych i chorych na gruźlicę. W 1939 r. walczył w wojnie obronnej. Podczas okupacji hitlerowskiej pracował w kasie chorych w Chorzowie, w 1940 roku aresztowany; w 1944 r. przesiedlony z Chorzowa do Piotrowic

Dr Adam Parliński

Radiowej i wieloletnim sekretarzem Koła PTL w Katowicach [13]. W bibliotekarstwie zasłużył się staraniem o profil zbiorów odpowiadający potrzebom środowiska i dbałością o łatwą dostępność biblioteki dla użytkowników. Czytelnia otwarta była wówczas codziennie do godz. 20^{30}, podczas gdy inne biblioteki w Katowicach kończyły pracę znacznie wcześniej.

Długoletnie współpracowniczki i wychowanki dr Adama Parlińskiego – mgr Maria Krawiec i mgr Irena Ratman - kontynuowały tradycję kolejno prowadząc bibliotekę aż do 1981 roku. Dotychczas funkcję kierownika Oddziału pełniło siedem osób:

- Maciej Nawara 16.06.1955 – 01.11.1955
- dr Adam Parliński 01.11.1955 – 19.03.1973
- mgr Maria Krawiec 20.03.1973 – 31.03.1978
- mgr Irena Ratman 01.04.1978 – 30.06.1980
- mgr Michalina Wolny 01.07.1980 – 30.09.1981
- mgr Gabriela Wolny 01.10.1981 – 14.12.1983
- mgr Danuta Korzon 15.12.1983 – nadal

Spośród zasłużonych pracowników Oddziału GBL w Katowicach wymienić należy mgr Magdalenę Walczak zatrudnioną w latach 1984-1992 na stanowisku kustosza. Wybitny bibliograf z doskonałą znajomością specyfiki bibliotekarstwa medycznego przyczyniła się do podniesienia poziomu usług informacyjnych świadczonych przez Oddział. Ożywiła i ułatwiła lekarzom kontakty z naukowcami zagranicznymi, często pozyskując tą drogą materiały niedostępne w kraju.

Księgozbiór

Profil gromadzonych w Oddziale GBL materiałów z założenia obejmuje wydawnictwa z zakresu nauk o zdrowiu: medycyny, farmacji, stomatologii, pielęgniarstwa, położnictwa, rehabilitacji, dietetyki, analityki medycznej i kosmetologii. Ściśle medyczny profil gromadzonego piśmiennictwa biblioteka poszerza o dziedziny pokrewne, zwłaszcza z działu nauk społecznych, przyrodniczych oraz z zakresu metodyki i techniki pracy umysłowej (np. psychologii, pedagogiki, prawa, socjologii, filozofii, biochemii, biofizyki, biologii i in.). W strukturze księgozbioru uwypukla się ponadto specjalności związane z warunkami regionalnymi (np. ratownictwo górnicze, ochrona środowiska). Charakter użytkowy księgozbioru wyznaczają dodatkowo aktualne trendy edukacyjne i moda, powodujące zwiększone zapotrzebowanie czytelników na lek-

tury doraźne, związane tematycznie z problemami bieżącymi (np. wymogi Unii Europejskiej, kolejne reformy zdrowia, zmiany aktów prawnych), czy też z zagadnieniami popularyzowanymi przez media [14].

Publiczny charakter Oddziału wyznacza też dużą rozbieżność typu księgozbioru. Istnieje potrzeba gromadzenia podręczników o odmiennym poziomie ich opracowania, uwzględniającym zróżnicowane stopnie przygotowania czytelników.

Zbiory Oddziału GBL w Katowicach liczą 70 284 jednostek, w tym:

- mikroformy – 30 718 ark. z 74 tyt. czasopism zagranicznych
- wydawnictwa zwarte – 25 543 vol.
- wydawnictwa ciągłe – 14 023 vol.

Zasób wydawnictw ciągłych zgromadzonych w wersji drukowanej obejmuje 761 tytułów czasopism, w tym 113 tytułów periodyków zagranicznych i 648 tytułów czasopism polskich. Bieżąco wpływa 285 tytułów czasopism.

Oprócz tradycyjnych rodzajów dokumentów gromadzonych w bibliotece takich jak: wydawnictwa zwarte, ciągłe i mikroformy, pojawiły się nowe typy materiałów bibliotecznych spowodowane postępem techniki, zmieniającym formę przekazów myśli ludzkiej [15]. Do nowych kategorii materiałów bibliotecznych gromadzonych w Oddziale należą dokumenty elektroniczne (płyty CD ROM, pendrive) oraz dokumenty słuchowo-oglądowe (kasety video).

Malejący w ostatnich latach fundusz na zakup nowych książek jest powodem ograniczenia wpływów, a tym samym mniej dynamicznego wzrostu księgozbioru.

Udostępnianie

Udostępnianie zbiorów jest podstawowym elementem działalności każdej biblioteki, a organizacja pracy na tym odcinku rzutuje na ocenę jakości jej usług. Przyjęte formy udostępniania zbiorów zależne są od funkcji, jakie pełni dana biblioteka.

W Oddziale GBL w Katowicach realizowane są wszystkie formy udostępniania: prezencyjne, na zewnątrz – miejscowe i zamiejscowe oraz wolny dostęp do zbiorów obejmujących kilka tysięcy dokumentów z zakresu księgozbioru podręcznego, wydawnictw informacyjnych i czasopism bieżących. Udostępnienie magazynu z wolnym dostępem dla czytelników nie jest możliwe z uwagi na warunki lokalowe.

Udostępnianie prezencyjne jest najczęściej realizowaną formą wypożyczeń. W Oddziale GBL w Katowicach wszyscy chętni mogą korzystać ze zbiorów w czytelni – bez żadnych ograniczeń. Wśród odwiedzających czytelnię najliczniejszą grupę stanowią nauczyciele i uczniowie szkół pomaturalnych, a także studenci (ok. 70%) i to nie tylko kierunków medycznych (np. również z prawa, politechniki, ekonomii). Osób nieposiadających profesjonalnego przygotowania medycznego - amatorsko zainteresowanych medycyną - notuje się ok. 10 % odwiedzających. Taka polityka dostępu do zbiorów poszerza grono odbiorców narzucając Oddziałowi rolę biblioteki publicznej [16].

W ostatnich latach obserwuje się znaczący, nawet wielokrotny wzrost udostępniania prezencyjnego zbiorów. Zjawisku temu sprzyja możliwość samodzielnego korzystania w czytelni z komputerowych baz bibliograficznych. Dostęp do baz stał się nieocenionym źródłem informacji dla stale rosnącej liczby użytkowników.

Do wypożyczeń na zewnątrz biblioteki (czyli do korzystania z udostępniania miejscowego), uprawnieni są tylko praktycy służby zdrowia z wykształceniem wyższym oraz pracownicy naukowi reprezentujący różne zawody, jednak o profilu pośrednio związanym z medycyną. Wśród wypożyczających na zewnątrz przytłaczającą większość stanowią lekarze medycyny ubiegający się o specjalizacje i doktoranci (86%). Jednak liczba wydawnictw udostępnionych w wypożyczalni miejscowej z roku na rok drastycznie maleje. Wynika to stąd, że wypożyczanie dokumentów pierwotnych (document delivery) stanowi już tylko niewielki procent wszystkich udostępnień. Przyczyną jest niedostateczny zakup nowości wydawniczych wynikający z ograniczeń finansowych i niechęć biblioteki do pozbywania się – czasem na dłuższy okres – pojedynczych egzemplarzy dokumentów, zwiększając tym samym ich dostępność w czytelni. Ponadto, wprowadzono zakaz wypożyczania czasopism w związku z nagminnym ich przetrzymywaniem lub wręcz nie zwracaniem przez czytelników indywidualnych. Zaprzestanie wypożyczania czasopism zastąpiono jednakże udostępnianiem dokumentów wtórnych w postaci bezzwrotnych kserokopii lub skanów. Znalazło to potwierdzenie w imponującym wzroście liczby wykonywanych kopii (nierzadko ok. 600 kopii dziennie). Stałej tendencji wzrostowej w tym względzie sprzyja też wprowadzenie usług ekspresowych, umożliwiających natychmiastowe wykonanie kopii, zgodnie z postulatami użytkowników.

Inną formą udostępniania zbiorów jest wypożyczanie zamiejscowe, tzw. wypożyczanie międzybiblioteczne, zapewniające użytkownikom dostęp do cudzych zbiorów i zobowiązujące jednocześnie bibliotekę do realizacji zamówień innych instytucji – na zasadzie wzajemności. Inaczej mówiąc, ideą wypożyczania zamiejscowego jest stworzenie każdemu czytelnikowi dogodnego dostępu do dokumentów źródłowych, bez względu na miejsce ich lokalizacji.

Na tym odcinku również notuje się ciągły, prawie pięciokrotny wzrost usług. Wzrost ten jest ściśle powiązany z ilością wykonywanych w Oddziale zestawień tematycznych. Czytelnicy, otrzymując w krótkim czasie informację o piśmiennictwie na interesujący ich temat, oczekują pomocy w równie szybkim i niezawodnym dostępie do materiałów źródłowych. Jest to możliwe dzięki technicznej modernizacji biblioteki, zwłaszcza dzięki rozwojowi zaplecza reprograficznego, udostępnieniu katalogów on-line oraz sprawnie działającej poczcie elektronicznej, umożliwiającej przesyłanie skanów w formacie PDF. Liczy się też duże zaangażowanie bibliotekarzy, pilnie realizujących zamówienia z innych placówek, w myśl zasady, że przydatna informacja – to informacja w porę udzielona.

Z doświadczeń katowickiego Oddziału GBL wynika, że na zamówienia najszybciej reagują Biblioteki Uniwersytetów Medycznych w Poznaniu, Szczecinie i Białymstoku. W placówkach tych czas oczekiwania na realizację zamówień nie przekracza dwu godzin. W bibliotekach, które opieszale realizują kwerendy, przesyłki otrzymuje się po upływie 17 godzin (Łódź, Wrocław). Artykuły przesyłane są elektronicznie, rzadko tradycyjnie, w postaci kserokopii (1,5%). Drogą elektroniczną Oddział pozyskuje ponad 1300 kopii rocznie. Nieocenioną pomoc w zamawianiu materiałów źródłowych niedostępnych w zbiorach własnych oddaje system elektronicznego dostarczania dokumentów medycznych - doc@med - pozwalający precyzyjnie zlokalizować i automatycznie zamówić poszukiwane pozycje. Zmienia to radykalnie warunki pracy wypożyczalni zamiejscowej.

Katowicki Oddział GBL stara się również realizować zamówienia innych placówek w dniu ich otrzymania. Tylko w przypadku, gdy zamówienie wpływa późną porą, w okresie poprzedzającym dni wolne od pracy (soboty, niedziele i święta) jego realizacja następuje w kolejnym, pierwszym dniu roboczym. Zapotrzebowania wpływają do tutejszej wypożyczalni zamiejscowej z bibliotek uczelni różnego typu, a także z placówek bibliotecznych niemających nic wspólnego z medycyną (np. z bibliotek publicznych, Głównego Instytutu Górnictwa itp.). Bardzo dobrze układa się współpraca z Oddziałami terenowymi GBL, zwłaszcza z Oddziałem w Toruniu, Koszalinie, Kielcach, Bielsku-Białej, Radomiu i Opolu.

Forma wypożyczeń zamiejscowych będzie się nadal dynamicznie rozwijała, ponieważ dokumentów źródłowych przybywa w zawrotnym tempie. Żadna z bibliotek nie ma najmniejszych szans na zgromadzenie ich w ilości gwarantującej zaspokojenie potrzeb środowiska, gdyż brakuje nie tylko środków na zakupy, ale i powierzchni magazynowej.

Informacja

Warunkiem koniecznym, aby wypożyczanie było możliwe jest profesjonalna informacja naukowa [17]. W Oddziale GBL w Katowicach prowadzona jest w oparciu o katalogi własne oraz serwery baz danych udostępniane przez GBL w Warszawie (Centralny Katalog Czasopism Zagranicznych, Polską Bibliografię Lekarską, katalogi on-line oraz bazy importowane, zwłaszcza bazę MEDLINE). Nieodzowne dla użytkowników są również pełnotekstowe czasopisma i podręczniki zagraniczne udostępniane elektronicznie.

Oddział GBL świadczy usługi informacyjne zarówno w sposób tradycyjny, jak i w formie elektronicznej. Bezpośrednią, ustną informację (telefoniczną) i pośrednią, pisemną (e-mail) preferują czytelnicy nieznajdujący czasu na osobisty kontakt z biblioteką. Rocznie udziela się ok. 1700 informacji w tej formie. W pytaniach telefonicznych chodzi głównie o informacje rzeczowe, dotyczące konkretnych faktów, osób,

dat, adresów, nie wyłączając pytań z zakresu numerów telefonów. Inny rodzaj pytań telefonicznych stanowi zapotrzebowanie na informacje biblioteczne. Głównym ich celem jest wskazanie miejsca przechowywania potrzebnego dokumentu. Informacje tego typu występują w praktyce przede wszystkim w formie odpowiedzi na pytanie, czy określone wydawnictwo znajduje się w bibliotece, ewentualnie - gdzie można je znaleźć (ok. 800 rocznie).

Obok informacji rzeczowych, bibliotecznych i tekstowych, główną dziedzinę pracy Oddziału GBL w Katowicach stanowią informacje bibliograficzne, wśród których dominują dwa zasadnicze typy. Pierwszy z nich - na ogół również telefoniczny - polega na ustaleniu, bądź uzupełnieniu brakujących elementów opisu bibliograficznego tj. poszukiwanych przez użytkownika szczegółów bibliograficznych, np. imienia czy nazwiska autora, dokładnego tytułu, miejsca lub roku wydania, objętości, części składowych wydawnictwa itp. Często zdarza się, że dane wskazane przez użytkownika są zbyt ogólne, niedokładne lub wręcz mylące.

Osobisty kontakt lekarza z biblioteką następuje najczęściej wówczas, kiedy potrzebuje on instrukcji w sprawie prawidłowego opracowania bibliografii załącznikowej do dysertacji, artykułów, prac poglądowych itp.

Najbardziej pożądany przez dzisiejszych czytelników jest drugi typ informacji bibliograficznych polegający na opracowaniu przez bibliotekarza gotowych wykazów piśmiennictwa na dowolny, potrzebny temat. W ciągu roku wykonuje się ponad tysiąc tematycznych zestawień bibliograficznych.

Jak już wspominano zapotrzebowanie na ten rodzaj informacji tekstowej stale wzrasta w regionie śląskim.

W katowickim Oddziale GBL wykorzystywane są sprawdzone i ciągle udoskonalane metody kompleksowej obsługi użytkowników łączącej możliwości, jakie daje nowoczesna technologia z tradycyjnymi zadaniami. Bogata oferta usługowa sprawia, że biblioteka traktowana jest jako fachowy pośrednik w przekazywaniu wiedzy, ceniony w środowisku „specjalista" z zakresu informacji medycznej. Niedaleka przyszłość Oddziału to biblioteka wirtualna, dostępna całodobowo, bez konieczności jej odwiedzania, prezentująca elektronicznie nie tylko katalogi zbiorów własnych, ale też najpoczytniejsze publikacje naukowe w wersji zdigitalizowanej.

Bibliografia

1. Kapuścik Janusz: Stanisław Konopka - Estreicher polskiej medycyny (1986-1982). W: W kręgu lekarzy, uczonych i bibliofilów. Warszawa 1993 s. 167-188

2. Kapuścik Janusz: Prof. dr med. Stanisław Konopka - twórca Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie. *Pol. Tyg. Lek*. 1992 T. 47 nr 11/13 s. 288 291

3. Kapuścik Janusz: Stanisław Konopka (1896-1982). Zasługi w rozwoju i nauczaniu historii medycyny w Polsce. *Medicus* 1992 T. 1 nr 3 s. 26-27

4. Dusińska Halina: Stanisław Konopka 1896-1982. Zarys monograficzny. Warszawa 1995

5. Dziennik Urzędowy Ministra Zdrowia 1955 nr 8 poz.47 §1 ust.1

6. Brożek Krzysztof: Biblioteka im. dra med. Józefa Rostka - Towarzystwa Lekarzy Polaków na Śląsku. *Pro Medico* 1998 nr 38 s. 21

7. Komunikat Śląsko-Dąbrowskiej Izby Lekarskiej. *Śl. Gaz. Lek.* 1946 T. 2 nr 6 s. 61

8. Parliński Adam: Z działalności Oddziału Katowickiego Głównej Biblioteki Lekarskiej. *Biul. GBL* 1965 R. 14 nr 12 s. 1005-1006

9. Korzon Danuta: Oddział Głównej Biblioteki Lekarskiej w Katowicach. *Biul. GBL.* 1993 T. 39 nr 348 s. 93-96

10. Brożek Krzysztof: Główna Biblioteka Lekarska. *Pro Medico* 1995 nr 10 s. 17

11. Decyzja Wydziału Gospodarki Przestrzennej Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach z dnia 10 marca 1975 r. Nr GP-IV-608/16/75.

12. Parliński Adam: Sprawozdanie z działalności Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Katowicach. *Biul. GBL*. 1970 R. 19 nr 10, s. 963-965

13. Brożek Krzysztof: Leksykon regionalnej historii medycyny. *Pro Medico* 1995 nr 13 s. 18

14. Korzon Danuta: Z działalności Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Katowicach. *Medicus* 1992 T. 3 nr 2/9 s. 30 -32

15. Korzon Danuta: Zmiany w zasadach ewidencji majątkowej zbiorów. *Biul. GBL.* 2002 R. 48 nr 366 s. 95-104

16. Korzon Danuta: Organizacja i technika udostępniania zbiorów w Oddziale GBL w Katowicach. Wybrane problemy. *Biul. GBL.* 1989 R. 35 nr 343 s. 107-112

17. Korzon Danuta: Rodzaje i formy udzielania informacji w Oddziale Głównej Biblioteki Lekarskiej w Katowicach. *Medicus* 1994 T. 5 nr 2/9 s. 9 -10